

Barraca del torrent Fondo

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Bosc de l'Escletxa
Alçada: 290

Coordenades:

Latitud: 41.6253
Longitud: 1.88789
UTM Est (X): 407359
UTM Nord (Y): 4608772

Classificació

Número de fitxa: 08053 - 462
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVIII-XIX
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Malgrat ha perdut la coberta, els murs estan en molt bon estat de conservació. Durant la visita s'ha podat la vegetació arbustiva que impedié el seu accés i haurien acabat malmetent el mur de la façana principal.

Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés: Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08052A0080003900000X
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 08/04/2017 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada al capdamunt del rasot de l'Escletxa, gairebé en el seu naixement. S'hi accedeix des del Viladoms, en direcció a la Farinera. Un cop travessat el pont de la línia del ferrocarril, cal agafar el trencall que hi ha tot seguit a mà esquerra, en direcció al Gall de Dalt. Al cap d'uns metres, a mà dreta es pot observar una cisterna amb les piques per a fer el caldo bordelès, en molt bon estat de conservació. Una vintena de metres més endavant, a mà dreta, neix un corriol que discorre pel marge dret del rasot.

La barraca està adossada a un gran bloc de pedra que en temps indeterminats es va despendre del turó de l'Escletxa i va acabar aterrant al bell mig del torrent, on es forma una cinglera. Només s'hi pot accedir per la part frontal de la porta, on hi creixen un cirerer d'arboç i un càdec.

És de planta quadrangular, de 2,25 per 1,75 metres de costat (mides preses a l'interior) i de 3,05 per 2,60 metres de costat (mides preses a l'exterior). Els murs estan en molt bon estat de conservació a excepció de la coberta, que ja no hi és. Era a un sol vessant, formada per bigues de fusta, probablement per troncs d'arbres purament desbastats, amb poc o cap altre treball de preparació i recolzades, en cinc encaixos realitzats a la roca per un costat i per l'altre damunt dels realitzats en el mur orientat a l'oest. Al terra, s'observa trencadís de teula àrab, tal vegada procedent de la coberta. L'alçada del nivell del terra als encaixos és d'1,70 metres d'alçada.

Els tres murs, estan formats per pedra lleugerament desbastada, formada per conglomerat, que és el que abunda en aquest indret. Els rocs més grossos estan situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a la construcció. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques i reblat amb morter de garsa, que impermeabilitza totalment la barraca.

La porta, amb marxapeus, està orientada al nord amb una llinda simple ben plana. L'entrada mesura 1,05 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,70 metres. Els murs tenen un gruix de 0,40 metres i els muntants són rectes. Té una espitllera o finestra, de dimensions quadrades a la cantonera entre el mur orientat a l'oest i el mur orientat al sud.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 6380

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan

siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

